Neuvotteleva virkamies Mikko Horko

10.11.2022

Ympäristövaliokunnalle

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAEIKSI ELÄKKEENSAAJAN ASUMISTUESTA ANNETUN LAIN 25 A §:N JA YLEISESTÄ ASUMISTUESTA ANNETUN LAIN 25 §:N MUUTTAMISESTA JA 51 §:N VÄLIAIKAISESTA MUUTTAMISESTA

Esityksen pääasiallinen sisältö

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi eläkkeensaajan asumistuesta annettua lakia ja yleisestä asumistuesta annettua lakia. Lämmitysenergian voimakkaasti kohonneen ja arvioiden mukaan edelleen kohoavan hinnan vuoksi yleistä asumistukea määrättäessä asumismenoina huomioon otettavia, erikseen maksettavia lämmityskustannuksia koskevaa normia sekä omakotitalon hoitomenoja korotettaisiin vuonna 2023.

Eläkkeensaajan asumistukeen vastaava hyväksyttävien lämmityskustannusten korotus säädettäisiin asetuksella.

Samalla eläkkeensaajan asumistuesta annettuun lakiin ja yleisestä asumistuesta annettuun lakiin tehtäisiin teknisluontoinen tuen maksamista vuokranantajalle koskeva muutos valtioneuvoston keväällä 2020 asettaman sosiaaliturvakomitean päättämänä niin sanottuna nopeana toimena.

Lämmitysnormin ja omakotitalon hoitonormin korotus

Voimakkaasti kohonnutta lämmitysenergian hintaa ehdotetaan kompensoitavaksi pienituloisille korottamalla yleisen asumistuen lämmitysnormia ja omakotitalon hoitonormia 57 %:lla vuodelle 2023. Normaalisti mainittuja normeja tarkistetaan siten kuin kansaneläkeindeksistä annetussa laissa säädetään. Nyt esitettävä korotus olisi määräaikainen, vuotta 2023 koskeva. Vuoden 2024 alusta palataan normaaliin tilanteeseen, eli vuonna 2022 käytössä olleita normeja korotetaan kansaneläkeindeksissä tapahtuneen muutoksen mukaisesti. Koska korotus vuodelle 2023 on poikkeuksellisen suuri, normit todennäköisesti alenevat vuoden 2024 alussa jonkin verran.

Vuokranantajalle maksaminen maksuhäiriötilanteissa

Edellytyksenä suoraan vuokranantajalle maksamiselle on voimassa olevan lain mukaan, että vuokralainen on laiminlyönyt vuokran maksamisen kokonaan vähintään kahdelta kuukaudelta. Toimeentulotuessa maksu voidaan siirtää vuokranantajalle jo yksittäisen

osittaisen tai kokonaisen laiminlyönnin perusteella. Jos asiakas saa sekä toimeentulotukea että eläkkeensaajan asumistukea tai yleistä asumistukea ja toimeentulotuki on siirretty maksuun vuokranantajalle jo yhden kuukauden vuokranmaksun laiminlyönnin perusteella, asumistuen maksua ei päästä siirtämään, sillä edellytys kahden peräkkäisen kuukauden vuokranmaksun laiminlyönnistä kokonaan ei täyty. Usein asiakas myös maksaa vuokraa osittain joko itse tai osa vuokrasta tulee maksetuksi toimeentulotuella, jolloin asumistuen siirtäminen vuokranantajalle ei ole mahdollista ollenkaan. Näin asiakkaalle voi kertyä koko ajan lisää vuokrarästiä.

Säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi siten, että Kansaneläkelaitos voisi päättää eläkkeensaajan tai yleisen asumistuen maksamisesta maksaa suoraan vuokranantajalle jo, jos tukea saava laiminlyö vuokran maksun kokonaan tai osittain kahdelta peräkkäiseltä kuukaudelta. Muutoksella suojataan tukea saavan asumista ja voidaan välttää häätötilanteita.

Esityksen vaikutukset kotitalouksien asemaan

Yleistä asumistukea saavia ruokakuntia on yhteensä noin 360 000 (syyskuu 2022). Suurin osa tuensaajista asuu vuokralla ja yleensä lämmitys sisältyy vuokraan. Erikseen lämmityskustannuksista maksaa noin 15 500 ruokakuntaa ja heidän asumistuessaan otetaan huomioon lämmitysnormi. Omassa omakotitalossaan asuu hieman alle 5 000 tukea saavaa ruokakuntaa. Heidän asumistukia määrättäessä sovelletaan omakotitalon hoitonormia.

Lämmitysnormia käyttävistä ruokakunnista noin 80 %:lla todelliset asumismenot ylittävät asumistuessa huomioon otettavat enimmäisasumismenot. Omissa omakotitaloissa asuvista enimmäisasumismenot ylittyvät noin 60 %:lla tukea saavista ruokakunnista. Näin ollen noin 3 100 ruokakuntaa hyötyy lämmitysnormin korotuksesta ja noin 2 000 ruokakuntaa vastaavasti omakotitalon hoitonormin korotuksesta.

Yleinen asumistuki tarkistetaan asumismenojen muutoksen vuoksi, jos huomioon otettavat asumismenot nousevat vähintään 50 euroa kuukaudessa. Normien nostot eivät aiheuta kaikille tukea saaville tuen tarkistusta, tämä riippuu ruokakunnan koosta ja asuinpaikasta. Näin ollen saatava hyöty tulisi merkittävälle osalle mainitusta hyötyjien joukosta viiveellä, kun asumistukea vuonna 2023 tarkistettaisiin, joko vuositarkistuksessa tai muiden olosuhteiden muutoksen perusteella.

Esityksen vaikutukset valtion talouteen

Yleisen asumistuen lämmitysnormin korottaminen 57 %:lla vuodelle 2023 lisää yleisen asumistuen menoja arvioilta 1,2 miljoonaa euroa ja omakotitalon hoitonormin vastaava korotus arvioilta noin 1,1 miljoonaa euroa eli yhteensä noin 2,3 miljoonaa euroa.

Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan 1.1.2023. Yleisestä asumistuesta annettuun lakiin ehdotettava väliaikainen momentti olisi voimassa vuoden 2023 loppuun.